CZU:811.135.1’276.6’374
https://doi.org/10.52505/1857-4300.2021.1(313).09
ORCID: 0000-0002-7326-853X

Svetlana CALARAȘ
Universitatea de Stat din Moldova

NOȚIUNE – CONCEPT – TERMEN. INTERPRETĂRI

Notion – concept – term. Interpretations

Abstract. There are various interpretations of the fundamental notions used in the study of terminology. This article is a comparative study of their definitions, conducted in the process of establishing benchmarks in the study of editorial-printing terminology. It presents a research of the theoretical foundations of terminology, a study of various interpretations of linguistic meanings of key notions of terminology: „notion”, „concept” and „term”. One of the fundamental units of terminology is the „notion”, which is characterized as an abstract object of knowledge. Another fundamental unit, the „concept”, represents classes of objects of knowledge, of perceptible phenomena. Concepts are called abstractions, mental constructions or units of thought that ensure the connection between objects and their definitions. They have an essential role in human knowledge, communication not being possible if we do not have a codification of concepts in linguistic signs (terms). The concepts ensure the connection between the objects and the designations that correspond to them. And the „term” is the material form, expressed through linguistic means, of a notion specialized in a certain field of knowledge.
Keywords: notion, concept, term, interpretations, knowledge, terminology, lexicology.

Rezumat. Există diverse interpretări ale noțiunilor fundamentale folosite în studierea unei terminologii. Articolul de față reprezintă un studiu comparativ al definițiilor acestora, efectuat în procesul de stabilire a bazei teoretice şi a unor puncte de reper în studierea terminologiei editorial-poligrafice. Acesta prezintă o cercetare a fundamentelor teoretice, anume o examinare a diverselor interpretări ale semnificaţiilor lingvistice date noţiunilor-cheie din domeniul terminologiei: „noțiune”, „concept” şi „termen”.

Una dintre unitățile fundamentale ale terminologiei este „noțiunea”, care este caracterizată ca obiect abstract al cunoașterii. O altă unitate fundamentală, „conceptul”, reprezintă clase de obiecte ale cunoaşterii şi de fenomene perceptibile. Concepte sunt numite abstractizările, construcțiile mentale sau unitățile de gândire care asigură legătura dintre obiecte și definițiile lor. Acestea au un rol esențial în cunoașterea umană, comunicarea nefiind posibilă daca nu avem o codificare a conceptelor în semne lingvistice (termeni). Conceptele asigură legătura între obiectele şi desemnările care le corespund. Iar „termenul”

BDD-A31879 © 2021 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

este forma materială exprimată prin mijloace lingvistice a unei noțiuni specializate într-un anumit domeniu de cunoaștere.

Cuvinte-cheie: noțiune, concept, termen, interpretări, cunoștințe, terminologie, lexicologie.

Metodologia de cercetare. Lucrarea de față reprezintă un studiu comparativ al definițiilor noțiunilor fundamentale folosite în studierea terminologiei din domeniul editorial-poligrafic, efectuat în procesul stabilirii bazei teoretice, precum şi a unor puncte de reper în studierea terminologiei respective. Investigația este fundamentată pe analiza lexicologică şi lexicografică a definițiilor noțiunilor principale în viziunea unor specialişti din domeniu.

Introducere. Efectuând o cercetare comparativă a fundamentelor teoretice ale terminologiei, am analizat diversele interpretări ale semnificaţiilor lingvistice ale noţiunilor-cheie din cadrul terminologiei: „noţiune", „concept" şi „termen" expuse de specialiştii din acest domeniu al lingvisticii.

Astfel „noţiunea", unitate fundamentală din domeniul terminologiei, este caracterizată ca „obiect abstract al cunoaşterii" sau „cunoştinţă fundamentală comparabilă sau identificabilă cu *ideea* sau *conceptul*" (*Le Nouveau Petit Robert*, 1997, p. 785). Noţiunea este indispensabilă cunoaşterii ştiinţifice. În cadrul unei terminologii o noţiune ştiinţifică se distinge de celelalte în funcţie de semnul care o reprezintă. Luat în comparaţie, sensul lexical al cuvântului dintr-o limbă comună este determinat de context (*Le Petit Larousse*, 1995, p. 567). De aceea şi putem vorbi de caracterul independent al noţiunii, de caracterul său univoc, ca fiind obiect abstract al cunoaşterii, independent de context. Conform *Dicţionarului explicativ al limbii române*, *noţiunea* este „forma logică fundamentală a gândirii omeneşti care reflectă caracterele generale, esenţiale şi necesare ale unei clase de obiecte; concept" (DEX, 1998, p. 700).

Eugen Wüster, fondatorul şcolii de la Viena şi „tatăl" terminologiei moderne, este de părerea că noţiunile sunt construcţii mentale care servesc la clasificarea obiectelor individuale: „Les notions sont les presentations mentales". Orice noţiune se compune din conţinut şi sferă şi se exprimă printr-un termen. După gradul de generalitate al conţinutului, noţiunile se împart în noţiuni concrete şi abstracte, iar după lărgimea sferei – în noţiuni individuale şi generale.

Definiţia pe care o dă terminologul Helmut Felber, discipol al lui Wüster, ne dezvăluie şi ea caracterul important al *noţiunii* în această ştiinţă. Astfel, el clasifică terminologia ca „Domeniu de cunoaştere interdisciplinar şi transdisciplinar care tratează noţiunile şi reprezentările lor (termeni, simboluri etc.)" (Felber, 1987, p. 278).

Aşadar, *noţiunile* sunt entităţi conceptuale, care prevalează în terminologie asupra formelor prin care sunt exprimate acestea, lingvistice sau nonlingvistice, considerate drept variabile importante, însă mai puţin esenţiale (Mounin, 2004, p. 88).

BDD-A31879 © 2021 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

Mai târziu au apărut divergenţe privind sinonimia termenului „noţiune” cu cel de „concept”. Alain Rey nu le consideră echivalente, spre deosebire de AFNOR (*Assosiasion francaise de normalisation*) şi mulţi terminologi francezi, canadieni şi români. El propune să folosim termenul „noţiune” de fiecare dată când vorbim de terminologia descriptivă sau aplicativă (terminografie), iar în materie de teorie să conservăm „conceptul” şi „noţiunea” (AFNOR). Alain Rey a criticat demersul ISO şi a altor asociaţii naţionale de normalizare pentru adoptarea termenului de „noţiune” ca fiind mai corect, „noţiunea” fiind „obiect al cunoaşterii folosit în logică şi filosofie”, iar „conceptul” este o „noţiune generală, folosită atât în logică şi filosofie, cât şi în lingvistică şi epistemologie” (Rey, 1995, p. 29).

Timp îndelungat terminologii au ezitat între termenii de „noţiune” şi „concept”. Spre exemplu, Fransois Gaudin a stabilit între ei o relaţie de parasinonimie (Gaudin, 1993, p. 29), iar Maryvonne Holzem nu face nici o diferenţă între aceşti doi termeni: „Nous employons donc le terme de concept comme synonyme de notion” („Noi folosim deci termenul *concept* drept sinonim al *noţiunii*” – *tr. aut.*) (Holzem, 1999, p. 101). În opinia cercetătoarei ruse V. N. Iarţeva „fiecare ştiinţă tinde spre crearea limbajului său, în care concizia semantică rezultă din corespunderea semnului lingvistic cu noţiunea pe care o transmite” (Iarţeva, 1974, p. 68).

Cum bine se ştie, noţiunea nu devine subiect al gândirii ştiinţifice până nu este exprimată verbal. Există două căi de a prezenta noţiunea, adică de a o face perceptibilă: prin *termen* – o unitate nominativă verbală şi prin *definiţie* – o frază construită de o manieră specifică.

Cât priveşte conceptul. În filosofie acesta se explică ca fiind „o reprezentare mentală generală şi abstractă a unui obiect, „o idee abstractă generală”, spre deosebire de noţiune, care este „obiectul abstract al cunoaşterii”, sau „cunoştinţa fundamentală” (*Grand dictionnaire de la Linguistique & Sciences du langage*, 2007, p. 167).

În lingvistică aceste două noţiuni sunt apropiate între ele, considerându-se sinonime:

J. Marouzeau: „le terme est une expression employée pour exprimer les *notions* spécialisées” („termenul este o expresie folosită pentru a exprima noţiunile specializate” – *tr. aut.*);

A.-J. Greimas: „unité lexicalisée dénommant un *concept*” („unitate lexicalizată ce denumeşte un concept” – *tr. aut.*);

J. Dubois: „ensemble des termes définis rigoureusement, par lesquels toute science désigne les *notions* qui lui sont utiles” („ansamblu de termeni definiţi riguros, prin intermediul cărora toate ştiinţele îşi desemnează noţiunile care le sunt utile” – *tr. aut.*);

R. Galisson şi D. Coste: „ensemble de termes qui renvoient aux *concepts* ou aux objets afférents à un domaine de connaissance ou d’activité humaine”

BDD-A31879 © 2021 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

(„ansamblu de termeni ce se referă la concepte sau obiecte legate de un domeniu al cunoașterii sau al activității umane” – *tr. aut.*);

E. Wüster, cu referire la noţiune, ne indică să pornim de la noţiune ca punct iniţial de plecare: „prenant les *notions* comme point de départ”, din care rezultă concluzia că la baza formării termenilor stă conceptul (noţiunea) (după Bidu-Vrănceanu, 2000, p. 12).

În viaţa de zi cu zi, oamenii sunt permanent în contact cu realitatea, cu obiecte pe care le mânuiesc, cu fenomene care îi afectează într-un fel sau altul. Evident, realitatea dată este percepută de către fiecare individ într-un fel unic şi personal, deci subiectiv, căpătând o anumită reprezentare în conştiinţa lui. Dacă pentru diversitatea obiectelor şi fenomenelor realităţii creierul uman ar trebui să creeze tot atâtea reprezentări conceptuale, atunci s-ar ajunge repede la o inflaţie de concepte, iar memoria umană, suprasaturată, nu ar mai putea face faţă nevoilor de înmagazinare.

În momentul în care se pune problema comunicării între indivizi, trebuie să apară instrumente care să depăşească diversitatea percepţiilor individuale, pentru că altfel nici nu ar exista comunicare. Intervine astfel procesul de abstractizare mentală, care face parte din dezvoltarea în plan cognitiv a subiectului uman, prin care entităţi individuale sunt grupate în clase conform unor caracteristici similare, pertinente, repetitive. Aşa apar *conceptele* (sau *noţiunile*), care reprezintă clase de obiecte, de fenomene perceptibile. Acest lucru nu înseamnă că ele sunt total rupte de percepţia umană, ci, continuând să dea măsura felului cum percep oamenii realitatea înconjurătoare, arată cum aceasta este structurată conceptual prin diferite sisteme de cogniţie (Ciobanu, 1998, p. 131).

De asemenea, comunicarea nu este posibilă decât prin intermediul unei codificări a conceptelor în semne, reprezentată, în cazul fiinţelor umane, de limbă; apare astfel clar rolul conceptelor. Graţie unui inventar limitat de semne ordonate într-un sistem, ele asigură trecerea de la percepţia realităţii în infinitatea aspectelor sale la comunicare. Conceptele sunt deci abstractizări, „construcţii mentale, unităţi de gândire” (ISO 704) care asigură legătura între obiecte şi definiţiile sau desemnările ce le corespund. Ele au un rol esenţial în structurarea cunoaşterii umane, deoarece „oferă mijloacele de identificare a obiectelor şi de organizare a lor în unităţi dotate cu sens” (*ibidem*). *Dicţionarul ştiinţelor limbajului* aduce următoarea definiţie a conceptului: „Se numeşte concept orice reprezentare simbolică, de natură verbală, având o semnificaţie generală care este valabilă pentru o serie de obiecte concrete având proprietăţi comune” (Dubois, Gacomo, Guespin, Marcellesi, Marcellesi, Mével, 1973, p. 321).

„Întrucât terminologia se ocupă de comunicarea cu ajutorul limbajelor specializate, ea este axată pe concepte şi pe reprezentările acestora” (ISO 704). De aceea, în constituirea terminologiei unei anumite discipline ştiinţifice sau sfere de activitate umană, în mod necesar, trebuie înţelese procesele de conceptualizare

BDD-A31879 © 2021 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

care stau la baza cunoaşterii specifice domeniului respectiv, iar înseşi conceptele vor trebui considerate ca fiind „nu numai unităţi de gândire, ci şi unităţi de cunoaştere" (ISO 704). Acest lucru este deosebit de important atât pentru cercetare şi activitatea de constituire a inventarelor terminologice, cât şi pentru politica terminologică (în special în ceea ce priveşte creaţia neologică), deoarece în cadrul procesului de abstractizare proprietăţile comune sau pertinente pentru o clasă de obiecte devin tot atâtea *caracteristici* care se combină pentru a da naştere conceptului. O „combinaţie unică de caracteristici este reprezentată într-un limbaj specializat printr-o desemnare, adică printr-un termen" (Sager, 1990, p. 113). La baza reţinerii unui termen pentru un inventar sau a creării unui nou termen pentru un domeniu specific trebuie deci să se afle un contact real cu aspecte tipice ale cunoaşterii umane în acel domeniu. De aceea, se vorbeşte astăzi tot mai des despre aşa-numita terminologie orientată spre concept (*concept oriented terminology*), axată pe concept (*tr. aut.*) (*ibidem*).

În limbajele de specialitate conceptele sunt explicate prin definiţii, care trebuie să identifice conceptul cu o intensiune şi o extensiune unică. O combinaţie unică de caracteristici identifică un concept şi-i afirmă diferenţele faţă de alte concepte din acelaşi sistem. Calitatea unei activităţi terminologice este în mare măsură dată de calitatea definiţiilor. „Uneori termenii sunt atât de lungi încât seamănă cu o definiţie ori definiţiile sunt atât de laconice încât seamănă cu un termen; acest lucru nu trebuie să ducă la confundarea desemnării cu definiţia" (ISO 704).

Conceptul constituie, în conformitate cu majoritatea autorilor studiaţi, o reprezentare mentală a realităţii. În opinia lui Eugen Wüster, conceptele există independent de termeni şi au un caracter extralingvistic. Conceptul este compus dintr-o serie de caractere comune unei clase de obiecte. Aceste caractere, la rândul lor, sunt concepte utilizate pentru a comunica şi a structura mintal un domeniu de specialitate. Considerăm că conceptul ar trebui să constituie punctul de plecare pentru orice activitate, inclusiv studiul terminologic. Or, el are un rol esenţial în analiza relaţiilor semantice care există între termeni. Maria Theresa Cabré afirmă că „le processus de recueil de termes ne peut pas partir des formes mais des concepts (methode onomasiologique)" (Cabré, 1998, p. 82). Aşadar, spre deosebire de lexicografi, care, explicând cuvintele, se bazează pe principiul semasiologic pornind de la cuvânt → la concept, de la o denumire pe care o definesc ulterior; terminologii şi terminografii dau denumiri, nume unor concepte deja existente (principiul onomasiologic).

Momentul apariţiei conceptului este greu de precizat. În tehnică, de exemplu, când se inventează o maşină nouă, apare şi un nou concept, iar mai apoi şi maşina (obiectul concret). În terminologie, conceptul nu există izolat şi este perceput în contextul conceptual al domeniului specific de cunoaştere. Un ansamblu structurat de noţiuni este considerat drept sistem de noţiuni (sistem noţional/ sistem conceptual). În cadrul acestui sistem conceptual, fiecare concept exprimă raporturile sale cu celelalte concepte şi îşi ocupă locul concret. E. Wüster (1968, p. 95) menţionează

BDD-A31879 © 2021 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

două tipuri principale de raporturi între concepte: raporturi logice şi raporturi ontologice. Or, în terminologie, pe lângă acestea, se disting, de asemenea, raporturi generice şi raporturi complexe.

Conceptul (semnificaţia termenului) şi *termenul* (forma materială) sunt interdependente. Termenul este opus conceptului, reprezentând forma lingvistică a acestuia, dar în acelaşi timp înglobează două aspecte – conceptual şi lingvistic. Simbolul terminologic în raport cu conceptul este un termen, iar în raport cu obiectul este o denumire (Hometkovski, 2008, p. 181-190).

Relaţia între concept şi termen, spre deosebire de ceea ce, în general, ştim despre relaţia dintre semnificat şi semnificant, este univocă, ceea ce înseamnă că un termen, situat într-un câmp terminologic dat, trimite la un singur concept din sistemul conceptual căruia îi corespunde câmpul terminologic respectiv. Este o idee devenită deja clasică în terminologie, susţinută cu pasiune de părintele terminologiei, de Eugen Wüster, încă din momentul când acesta prezida lucrările comitetului etnic care avea să elaboreze primele norme ISO pentru terminologie. Dezbaterile în acest sens au evoluat în timp, ceea ce a făcut ca în prezent norma 704 să afirme mai nuanţat ideea univocităţii: „În mod ideal, relaţia termen – concept într-un limbaj de specialitate trebuie să ofere garanţia că un termen dat este atribuit doar unui singur concept şi că un concept dat este reprezentat numai de un singur termen” (ISO 704).

Termenul poate fi exprimat prin diverse forme lingvistice (cuvânt, abrevieri etc.). Conceptul reprezintă semnificaţia termenului respectiv. Conceptul precedă termenul atât până la momentul în care conceptului i-a fost atribuit un simbol, cât şi după materializarea lui sub formă de termen. Aşadar, spre deosebire de limbajul comun, în cazul termenului accentul se plasează pe semnificat (concept) care, deseori, în limbajele de specialitate, nu este acoperit de o denominaţie, fapt care duce la crearea unor termeni noi.

Noţiunea de bază a terminologiei şi a terminografiei este *termenul*. Din perspectivă neowüsteriană, definim termenul ca formă materială exprimată prin mijloace lingvistice a unei noţiuni specializate în cadrul unui domeniu specific al cunoaşterii. „Orice domeniu ştiinţific, tehnic, sociouman dispune de termeni proprii. Suntem conştienţi de faptul că terminologia unei discipline nu este o stare, ci un proces niciodată încheiat” (Stanțieru, Tărâță, 2012, p. 108). Dicţionarele româneşti de specialitate (lingvistică) definesc termenii ca „unităţi ale cunoaşterii cu conţinut stabil” sau „expresii fixe proprii unei anumite ştiinţe care servesc la exprimarea unor noţiuni specifice” (Bidu-Vrănceanu, Călăraşu, Ionescu, 1997, p. 114).

Termenul este un cuvânt sau o îmbinare de cuvinte de subordonare, având o semnificaţie specială ce exprimă şi formează o noţiune profesională întrebuinţat(ă) în procesul cunoaşterii şi însuşirii obiectelor ştiinţifice şi profesional-tehnice şi a raporturilor stabilite între ele.

BDD-A31879 © 2021 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

Definiţia standard ISO este: „Un termen este o desemnare ce constă din unul sau mai multe cuvinte care reprezintă un concept general aparţinând unui limbaj special” (ISO 704). Cu toate acestea, există numeroase interpretări ale noţiunii de termen, de exemplu: un termen „desemnează o noţiune în mod univoc în interiorul unui domeniu” (*Vocabulaire systématique de la terminologie*, 1985, p. 67); termenul este „o etichetă, un cod de bare pentru a indica o noţiune, independent de o anumită limba”, „termenii nefiind cuvinte” (sau semne lingvistice), iar terminologia fiind concepută ca „o fabrică de nume pentru obiecte mentale din diferite domenii” (Rey, 1995, p. 243; 2011, p. 902-903).

„Termenul este un simbol atribuit unui concept. Conceptul este sensul termenului. Termenul poate fi exprimat printr-un cuvânt sau un grup de cuvinte, o literă sau un simbol grafic, o abreviere sau un acronim. Caracteristicile care disting un termen de un cuvânt ce nu este termen sunt: precizia şi faptul că aparţine unui sistem de termeni” (Ciobanu, 1998, p. 25, 86). Termenul este „denumirea unei noţiuni (obiect sau proces), exprimată printr-o unitate lingvistică, definită într-un limbaj de specialitate. Termenul este un simbol atribuit unui concept” (Pavel, Rucăreanu, 2001, p. 23, 121); „termenii nu sunt în mod exclusiv denumiri de cunoştinţe: ei sunt de asemenea elemente de discurs specializat, care participă la logica acestui discurs” (Lerat, 2005, p. 2; Druță, 2014, p. 89).

A. Lavoisier scria în *Основные рассуждения о химии* că este imposibil de separat ştiinţa de terminologie şi terminologia de ştiinţă, deoarece orice ştiinţă se constituie în mod obligatoriu din trei momente: din fapte care formează conţinutul ei, din idei provocate de aceste fapte şi din termeni care exprimă aceste idei (după Superanskaja, 1989).

În opinia lui A. A. Reformaţkii, limba nu este un ingredient ocazional în dezvoltarea ştiinţelor. Limba „intră” în ştiinţă, în primul rând, prin terminologie (Reformaţkii, 1994, p. 164-165). Fiind instrumentul cu ajutorul căruia se formează teoriile ştiinţifice, legile, principiile, termenii şi totalităţile lor – terminologiile reprezintă o parte componentă importantă a ştiinţei şi tehnicii.

Din opiniile citate mai sus, este evident că una din trăsăturile distinctive ale termenului o constituie legătura lui cu concepţiile ştiinţifice. Termenul este un cuvânt special (sau un grup de cuvinte) acceptat în activitatea profesională şi întrebuinţat în anumite condiţii. În interiorul câmpului său terminologic, termenul se dovedeşte a fi monosemantic. Termenii din câmpuri lexicale diferite sunt omonimi (cf.: *undă* în radiotehnică şi *undă* în vocabularul general).

Orice termen dintr-un domeniu ştiinţific exprimă o noţiune profesională specială (ştiinţifică, tehnică, social-culturală), dacă acest termen este întrebuinţat în condiţii de comunicare profesională specială – în texte scrise sau în limbajul oral al specialiştilor. Funcţionând în opere literare sau în condiţii de comunicare zilnică, termenul exprimă o noţiune uzuală sau o idee generală. Termenul nu

BDD-A31879 © 2021 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

numai înregistrează pasiv noţiunea, dar şi influenţează asupra acestei noţiuni, o precizează, o separă de noţiunile învecinate. Deci, termenul diferă de cuvânt graţie monosemantismului său şi preciziei limitelor sale semantice. Pe lângă faptul că termenul este monosemantic, el nu este înzestrat cu nuanţe emoţionale. Această proprietate a termenului este determinată de prima particularitate a sa – monosemia.

Aşadar, termenul, ca rezultat şi instrument al gândirii şi comunicării profesionale, este un cuvânt special (sau un grup de cuvinte) acceptat în activitatea profesională şi întrebuinţat în condiţii specifice. El este o noţiune sub formă de cuvânt, este lipsit de elemente sociale şi emoţionale şi face parte din sistemul noţiunilor unui anumit domeniu profesional. În interiorul câmpului său terminologic este monosemantic şi se află în raport direct cu concepţiile ştiinţifice. Prin derivarea termenului iniţial (avem în vedere termenii compuşi) căpătăm termeni noi.

O eficace activitate terminologică presupune dialogul între specialiştii din domeniul limbii şi cei din domeniile specializate, deoarece „lingviştii nu inventează cuvinte noi decât pentru meseria lor, celelalte profesiuni trebuie să-şi găsească termenii de care au nevoie, potrivit cu sistemul lor noţional, cu nomenclatura sau cu codul lor lingvistic” (Ciobanu, 1998, p. 95-108).

În prezent avem largi posibilităţi de cunoaştere şi însuşire a termenilor din cele mai diverse domenii. Rezultatele cercetărilor referitoare la terminologia de specialitate s-au materializat în elaborarea unor dicţionare de specialitate monolingve şi bilingve, a unor glosare de termeni, precum şi în alcătuirea unor studii cu privire la modul de formare a termenilor (derivare, compunere etc.).

Aşadar, *termenul* reprezintă un semn lingvistic specializat compus dintr-o denumire care face referinţă la un concept. Dacă orice termen este un cuvânt sau o îmbinare de cuvinte, nu orice cuvânt sau îmbinare de cuvinte este termen. Cu toate acestea, orice cuvânt poate deveni termen şi viceversa.

Pentru a „înţelege, a evalua” un termen, trebuie să cunoşti teoria şi să ştii ce loc ocupă termenul dat în interiorul acestei teorii. Sensul termenului determină locul lui într-o construcţie/ structură teoretică. Pornind de la acestea, N. V. Jušmanov afirmă: „Dacă ştii termenul, ştii locul lui în sistem, ştiind locul lui în sistem, înţelegi şi sensul deplin al termenilor” (Jušmanov, 1937, p. 152). După cum am remarcat deja, termenul este concomitent şi cuvânt, simplă unitate lexicală, fapt subliniat de A. A. Reformaţkii: „Termenul este un constituent obişnuit al sistemului lexical al limbii. Termenii sunt absorbiţi în componenţa vocabularului unei limbi şi se supun ordinii, legilor fonetice şi gramaticale ale acesteia” (Reformaţkii, 1994, p. 54).

Potrivit lexicologului şi lexicografului Silviu Berejan, terminologia este „componenta cea mai dinamică a vocabularului, care serveşte drept sursă principală a completării şi lărgirii inventarului de unităţi lexicale ale limbii comune” (Berejan,

BDD-A31879 © 2021 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

2000, p. 60). În opinia reputatului lingvist Eugeniu Coşeriu, termenii constituie „limbi speciale", asemănătoare cu „argourile" folosite „cu scopul de a nu fi înţelese de către cei care nu aparţin unei anumite comunităţi sau ca limbi secrete" (Coşeriu, 1999, p. 45).

Aşadar, potrivit opiniilor şi definiţiilor citate mai sus, am putea spune că „noţiunea" este o formă de generalizare proprie unui colectiv sau unei raţiuni colective proprii unui popor şi reprezentată prin mijloacele limbii vorbite de acesta, iar „conceptul" este o reprezentare mentală individuală, atribuită unui individ în parte, o imagine mentală potrivită felului lui de a percepe realitatea înconjurătoare. Ce altceva sunt conceptele, dacă nu reprezentări ale obiectelor şi fenomenelor perceptibile? În această privinţă, putem să mai menţionăm că delimitarea conceptelor între ele se face prin definiţii.

Totuşi, în momentul în care se pune problema comunicării între indivizi, este necesară apariţia unor instrumente care să unifice percepţiile individuale, altfel n-ar fi posibilă comunicarea propriu-zisă. Astfel, intervine procesul de abstractizare, obiectele şi fenomenele sunt grupate în clase, conform trăsăturilor asemănătoare, repetitive. Aşa apar noţiunile reprezentând percepţii colective ale obiectelor şi fenomenelor din realitatea înconjurătoare.

Eugen Wüster afirmă aceeaşi idee că noţiunea şi conceptul există independent de termeni şi au un caracter extralingvistic. Noţiunea este compusă dintr-o serie de caractere comune unei clase de obiecte. Aceste caractere sunt, la rândul lor, concepte şi sunt utilizate pentru a structura mental un domeniu de specialitate, precum şi pentru a comunica. În conformitate cu cele afirmate anterior, conceptul ar trebui să fie punctul de plecare al oricărei cercetări terminologice. Mai mult decât atât, el are şi un rol important în analiza relaţiilor semantice dintre termeni. Astfel, ajungem la concluzia că termenul este simbolul unui concept, forma lui fonică şi grafică.

Concluzii:

1) În procesul de cercetare a interpretărilor noțiunilor-cheie din domeniul terminologiei *noțiune*: *concept*: *termen*, am constatat că majoritatea specialiștilor din domeniu au păreri asemănătoare/ apropiate cu privire la definirea și caracterizarea acestor noțiuni fundamentale.

2) Folosirea conceptelor în comunicare este posibilă numai după codificarea lor în semne lingvistice (termeni).

3) „Noţiunile" sunt entităţi conceptuale, iar conceptele asigură legătura între obiectele şi desemnările care le corespund.

4) Unii cercetători consideră „noțiunea" și „conceptul" drept sinonime, alţii însă stabilesc între ele o relaţie de parasinonimie.

5) Potrivit definiţiilor propuse pentru *termen*, vom concluziona că toţi termenii sunt semne lingvistice, dar nu toate semnele lingvistice sunt termeni.

BDD-A31879 © 2021 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

6) Indiferent de domeniul de activitate profesională, toate terminologiile sunt formate atât din cuvinte din limba comună, cât şi din cuvinte strict specializate, care individualizează fiecare limbaj profesional.

7) Dezvoltarea ştiinţei are drept consecinţă apariţia termenilor şi terminologiilor. Lucrul asupra lor este continuu, termenii fiind prelucraţi, clasaţi, sistematizaţi, în scopul înţelegerii reciproce a specialiştilor şi spre evitarea dublării lor.

8) Cercetările recente din domeniul terminologiei au deplasat accentele de pe categoriile de concept, structurare ontologică şi transfer al cunoştinţelor pe studiul termenului ca semn lingvistic viu care funcţionează în discurs, iar sensul termenului nu este stabilit odată şi pentru totdeauna, fiind considerat imuabil, ci este variabil în funcţie de context şi de destinatarul comunicării, beneficiind de definiţii alternative.

În final, vom sublinia că în ultimele decenii au apărut o serie de lucrări şi studii semnate de Maria Teresa Cabré, Loïc Depecker, François Gaudin, Pierre Lerat, François Rastier, Angela Bidu-Vrănceanu, Alice Toma ş.a., care au revoluţionat cercetarea terminologică promovând idei diametral opuse abordărilor anterioare. În prezent s-ar putea vorbi chiar de o schimbare de paradigmă în cercetarea terminologică fundamentată pe principii de lingvistică şi sociolingvistică. Or, cercetarea terminologică din ultimul timp se bazează tot mai mult pe semantică şi pragmatică adoptând demersul semasiologic în tratarea termenilor.

Referinţe bibliografice:

AFNOR = *Terminologie*, *Norme X03-003*, ISO-1087. Paris: Afnor, 1990.

BEREJAN, Silviu. Terminologia tehnico-ştiinţifică internaţională în dicţionarele naţionale generale. În: *Terminologia şi limbaje specializate*. Ediţia a II-a. Chişinău: Centrul Naţional de Terminologie, 2000.

BIDU-VRĂNCEANU, A. *Lexic comun*, *lexic specializat*. Bucureşti: Editura Universităţii din Bucureşti, 2000.

BIDU-VRĂNCEANU, A., CĂLĂRAŞU, C., IONESCU, L. *Dicţionar de ştiinţe ale limbii* (DSL). Bucureşti: Editura Ştiinţifică, 1997.

CABRÉ, M. T. *La Terminologie*. *Théorie*, *méthode et applications*. Ottawa: Les Presses de l'Université d'Ottawa, 1998.

CIOBANU, Georgeta. *Elemente de terminologie*. Timişoara: Editura Mirton, 1998.

COŞERIU, Eugenio. *Introducere în lingvistică*. Cluj: Editura Echinox, 1999.

Dicţionar explicativ al limbii române. Ediţia a II-a. Bucureşti: Univers enciclo-pedic, 1998.

DRUȚĂ, Inga. Termenul şi limbajele specializate: abordări diverse. În: *Philologia*. 2014, nr. 3-4, p. 87-96.

BDD-A31879 © 2021 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)

DUBOIS, Jean, GIACOMO, Mathée, GUESPIN, Louis, MARCELLESI, Christiane, MARCELLESI, Jean-Baptiste, MÉVEL, Jean-Pierre. *Dictionnaire de linguistique*. Paris: Larousse, 1973.

FELBER, Helmut. *Manuel de terminologie*, *UNESCO*. Paris: Inforterm, 1987.

GAUDIN, Francois. *Pour une socioterminologie: des problèmes sémantiques aux pratiques institutionnelles*. Rouen: Ed. de l'Université de Rouen, 1993.

Grand dictionnaire de la Linguistique & Sciences du langage. Paris: Larousse, 2007.

HOLZEM, Maryvonne. *Terminologie et documentation*. *Pour une meilleure circulation des savoirs*. Paris: ADBS Editions, 1999.

HOMETKOVSKI, L. Unele aspecte ale definiţiei terminologice şi natura definiţiilor juridice. În: *Intertext*, 2008, nr. 3-4, p. 181-190.

Iarțeva = ЯРЦЕВА, В. Н. Развитие языка науки. În: *Наука и человечество*. Москва: Знание, 1974, с. 87-94.

ISO 704 = *Terminology work*. *Principles and methods*, 1997.

Jušmanov = ЮШМАНОВ, Н. В. *Грамматика иностранных слов. Приложение к Словарю иностранных слов*. Москва: Советская энциклопедия, 1937, с. 689-723.

Le Nouveau Petit Robert. *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*. Paris: Dictionnaire Le Robert, 1997.

Le Petit Larousse. *Dictionnaire encyclopédique*. Paris, 1995.

LERAT, P. Terme et microcontexte: les prédications spécialisées. În: *Les Journées scientifiques AUF-LTT: Mots*, *termes et contextes* [online]. 2005. Disponibil: http://perso. univ-lyon2. fr/~thoiron/ JS%20 LTT% 202005/pdf/Lerat.pdf .

MOUNIN, G. *Dictionnaire de la linguistique*. Paris: Quadrige/PUF, 2004.

PAVEL, E., RUCĂREANU, C. *Introducere în terminologie*. Bucureşti: Editura Academiei Române & Editura Agir, 2001.

Reformaţkii = РЕФОРМАТСКИЙ А. А. *О некоторых вопросах терминологии. История отечественого терминоведения. Классики терминоведения: Очерк и хрестоматия*. Москва: Московский Лицей, 1994, с. 341-359.

REY, A. *Dictionnaire amoureux des dictionnaires*. Paris: Plon, 2011.

REY, A. *Essays on Terminology*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1995.

SAGER, J. C. *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam/ Philadelphia, 1990.

STANȚIERU, Svetlana, TĂRÂȚĂ, Zinaida. Unele aprecieri asupra terminologiei didactice actuale. În: *Buletin de Lingvistică*. 2012, nr. 13, p. 108-111.

Superanskaja = СУПЕРАНСКАЯ, А. В., ПОДОЛЬСКАЯ Н. В., ВАСИЛЬЕВА Н. В. *Общая терминология*. *Вопросы теории*. Москва: Наука, 1989.

Vocabulaire systématique de la terminologie. Montréal: Office de la langue française (OLF), 1985.

WÜSTER, E. *The Machine Tool*. *An Interlingual Dictionary of Basic Concepts comprising an Alphabetical Dictionary and a Classified Vocabulary with Definitions and Illustrations*. *English-French Master Volume*. London: Technical Press, 1968.

BDD-A31879 © 2021 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:55:20 UTC)